

WERKVORM A

PERSOONLIJKE ERVARINGEN OVER HUWELIJKSDWANG, EERGERELATEERD GEWELD, ACHTERLATING OF ANDERE VORMEN VAN GEWELD UITWISSELEN IN EEN GROEP.

EFFECTIEF **WANNEER HEEFT WERKVORM A EFFECT?**

- De deelnemers luisteren echt naar elkaar.
- De deelnemers leven zich in elkaar in en krijgen empathie voor:
 - mensen die slachtoffer zijn van eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, achterlating etc., of
 - mensen die homo- of biseksueel of transgender zijn.
- De deelnemers durven zich kwetsbaar op te stellen.

NIET EFFECTIEF **WANNEER HEEFT WERKVORM A GEEN EFFECT?**

- De deelnemers durven het gesprek niet aan te gaan, omdat er onderling geen vertrouwen is.
- De statusverschillen tussen deelnemers zijn te groot.
- De deelnemers leven zich alleen in mensen in die geweld plegen of niet tolerant zijn.
- Het gesprek wordt een debat of discussie waarin alleen meningen worden uitgewisseld.
- De deelnemers hebben veel aan hun hoofd en hebben bijvoorbeeld veel stress of zijn afgeleid.
- De ruimte/setting waarin de dialoog plaatsvindt, is niet aangenaam en comfortabel. Mensen kunnen een

onaangename ruimte associëren met degene die aan het woord is.

TIPS:

- Werk eerst aan onderling vertrouwen. Het is goed dat deelnemers ervaren wat ze gemeenschappelijk hebben. Voorbeelden:
 - Begin met een leuke kennismakingsoefening.
 - Laat deelnemers met elkaar samenwerken aan een gemeenschappelijk doel of een opdracht. Het is belangrijk dat de deelnemers enthousiast zijn om de opdracht te doen. Zorg dus dat er de deelnemers de opdracht leuk vinden.
 - Deel de deelnemers eerst in subgroepen of duo's in en laat hen hun ervaringen eerst zo delen. Doe dat later met de hele groep samen.
 - Geef eerst informatie over huwelijksdwang, eengerelateerd geweld of één van de te bespreken thema's, zodat de deelnemers meer kennis over het thema hebben, voordat zij erover verder praten.
- Stel duidelijke vragen die leiden tot een gesprek over gevoelens en ervaringen en vraag door op die gevoelens en ervaringen. Voorbeelden van vragen:
 - We hebben net gesproken over geweld tegen vrouwen. Hoe zouden vrouwen zich voelen die daarmee te maken krijgen?
 - Wat zou er omgaan in een meisje dat gedwongen wordt om te trouwen? Hoe zou jij je voelen als je te maken krijgt met huwelijksdwang of eengerelateerd geweld?

- Wie heeft als vrouw geweld meegemaakt omdat je vrouw bent en wil vertellen hoe dat was? Hoe ging je daarmee om? Heb je het gevoel dat mensen begrijpen wat je hebt meegemaakt? Waar had jij het meest behoefte aan op dat moment? Wat of wie heeft je geholpen bij het verwerken van negatieve gevoelens, zoals eenzaamheid, depressie, geweld of discriminatie?
- Zorg dat deelnemers beginnen die vaker aan deze werkvorm hebben meegedaan en die de doelen van de bijeenkomst onderschrijven: zij starten door over hun eigen ervaringen te vertellen.

WERKVORM B

EEN FILM OF ERVARINGSVERHAAL VAN IEMAND DIE HET SLACHTOFFER IS VAN EERGERELATEERD GEWELD, HUWELIJKSDWANG OF ANDERE VORMEN VAN GEWELD.

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM B EFFECT?

- De film of de persoon die het verhaal vertelt sluit goed aan bij de belevingswereld van de deelnemers.
- De deelnemers kunnen zich inleven in de hoofdpersoon van de film of de verteller van het verhaal. Zij krijgen empathie voor deze persoon, dus de deelnemers vinden het erg dat deze hoofdpersoon het slachtoffer is geworden van eengerelateerd geweld, huwelijksdwang of een andere vorm van geweld.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM B GEEN EFFECT?

- De deelnemers krijgen door de film of het verhaal het idee dat eengerelateerd geweld, huwelijks- dwang of andere vormen van geweld 'normaal' zijn.
- De deelnemers kunnen zich niet inleven doordat het verhaal in de film niet 'representatief' is of het verhaal niet mooi verteld wordt.
- De deelnemers weigeren zich in te leven omdat zij niet van houding willen veranderen.

TIPS:

- Vraag voorafgaand aan de film of het verhaal aan de deelnemers om zich zo veel mogelijk in te leven in de hoofdpersoon. Geef wat achtergrond-informatie en laat de deelnemers alvast nadenken over het personage. Voorbeeld: Vertel de deelnemers het volgende:
 - Het personage heeft niet veel vrienden en kent niet veel mensen die ze vertrouwt op haar school: bij wie zou ze kunnen aankloppen als iemand uit haar gezin haar pijn zou doen?
 - Stel je voor: het personage dat je straks te zien krijgt, is een nichtje van jou. Wat zou jij doen als zij gedwongen wordt te trouwen terwijl ze dat niet wil?
 - Dit gesprek kan ook in duo's gedaan worden
- Stel na afloop van de film of het verhaal vragen. Voorbeelden van vragen:
 - Hoe zou jij je voelen als dit jou of iemand die je kent was overkomen?
 - Wat vond je goed aan hoe deze persoon omging met de situatie?
 - Wat vond je van de mensen die om de persoon heen staan?
 - Welke boodschap zou je deze mensen willen geven?

WERKVORM C

EEN FILM OF ERVARINGSVERHAAL VAN IEMAND DIE LESBISCH, HOMO, BI+ OF TRANS OF INTERSEKSE PERSOON (lhbti+) IS

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM C EFFECT?

- De film of de persoon die het verhaal vertelt sluit goed aan bij de belevingswereld van de deelnemers.
- In de film of het verhaal komt aan bod dat het erg vervelend is om als lhbti+ persoon gediscrimineerd te worden.
- De deelnemers kunnen zich inleven in de hoofdpersoon van de film of de verteller van het verhaal, en krijgen empathie voor deze persoon. Dus de deelnemers vinden het vervelend of erg dat de persoon gediscrimineerd wordt vanwege het lhbti+ zijn.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM C GEEN EFFECT?

- De deelnemers krijgen door de film of het verhaal het idee dat vrijwel iedereen lhbti+ personen afwijst en dat dit dus 'normaal' is.
- De deelnemers kunnen zich niet inleven. Bijvoorbeeld doordat de film hen niet aanspreekt, omdat zij het verhaal niet als representatief zien of door- dat het verhaal niet mooi verteld wordt.
- Deelnemers zich weigeren in te leven omdat zij niet willen luisteren naar iemand die lhbti+ is.

TIPS:

- Vraag voorafgaand aan de film of het verhaal aan de deelnemers om te proberen zich zoveel mogelijk in te leven in de hoofdpersoon. Geef wat achtergrondinformatie en laat de deelnemers alvast nadenken over het personage. Voorbeelden:
 - Stel je voor: het personage dat je straks te zien krijgt, is een neefje van jou. Wat zou jij doen als hij gedwongen wordt te trouwen met een vrouw terwijl hij dat niet wil?
 - Het personage heeft niet veel vrienden en vertrouwt weinig mensen: bij wie zou het personage kunnen aankloppen als diegene ongelukkig is?
 - Dit gesprek kan ook in duo's plaatsvinden.
- Stel na afloop van de film of het verhaal vragen als:
 - Hoe zou jij je voelen als je de verteller was?
 - Stel je voor dat dit een familielid van jou is. Hoe zou je dan op een goede manier kunnen reageren naar hem of haar?
 - Wat vond je goed aan hoe de lhbti+ persoon omging met de situatie?

-
- Om het voor deelnemers makkelijker te maken om zich in te leven, kan een niet-lhbt+ persoon met gezag of status eerst aan de deelnemers vertellen dat hij of zij ook het verhaal heeft gehoord of de film ook heeft gezien, en dat dit erg waardevol is. Kijk wel uit dat het verhaal niet verklapt wordt en dat deelnemers benieuwd blijven naar het verhaal!
 - Het werkt goed als iemand het eigen lhbt+ verhaal komt vertellen in de groep. Alternatief: iemand die zelf niet lhbt+ is, maar benadrukt een goede band of vriendschap te hebben met een lhbt+ persoon.
 - Je kunt ervaringsverhalen over lhbt+ combineren met ervaringsverhalen van anderen wiens familie (ook) moeite had met hun partnerkeuze. Zo gaat het thema niet over lhbt+ maar over 'vrije partnerkeuze'. In dit thema herkennen mogelijk meer mensen zich!

Meer lezen

- <https://www.dipsaus.org/spectrumpodcast> (met afleveringen over o.a. Hindoestaans & queer, Black Pride, Ballroom, Zwart & queer, gekozen familie, activisme)
- <https://www.lilithmag.nl/blog/2021/11/15/podcast-error-met-nur-aydin-over-de-impact-van-dubbellevens-op-je-mentale-gezondheid>
- <https://www.lilithmag.nl/blog/2021/11/30/podcast-error-queer-en-moslim-dat-gaat-prima-samen>
- <https://ntr.nl/Het-M-woord/501>
- <https://open.spotify.com/episode/3jph0hmZm2jfasvcvbGT5M>
- <https://www.tivolivredenburg.nl/studio/podcast/binnenstebuiten/>
- https://www.npo3.nl/3doc-ik-ben-er-geen-ik-ken-er-geen/31-07-2019/VPWON_1303921
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/dichter-babeth-fonchie-fotchind-weigert-boos-door-het-leven-te-gaan/>
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/waarom-je-pride-niet-los-kunt-zien-van-antiracisme/>
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/deze-bekroonde-foto-is-een-ode-aan-queer-moslims/>
- <https://www.oneworld.nl/mensenrechten/gay-in-het-midden-oosten-wij-willen-vrij-zijn-niet-westers/>
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/genderdiversiteit-is-geen-westers-idee-zeggen-deze-kunstenaars/>
- <https://www.oneworld.nl/mensenrechten/hoe-israels-discriminerende-wetten-palestijnen-verdrijven/>
- <https://www.oneworld.nl/identiteit/waarom-die-angst-voor-non-binaire-mensen/>

WERKVORM D

EEN SPREKER MET GEZAG STELT DAT VROUWEN EN MANNEN GELIJK ZIJN OF DAT ACCEPTATIE VAN LHBTI+ PERSONEN GOED IS

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM D EFFECT?

- De spreker wordt gezien als autoriteit of gezaghebbend.
- De spreker draagt de gewenste sociale norm uit. Voorbeelden:
 - 'Vrouwen hebben net zoveel rechten als mannen, juist ook in onze cultuur. Dat moeten we meer laten zien'.
 - 'Belangrijk is dat wij ons respectvol gedragen naar homoseksuelen en laten zien dat wij tolerante mensen zijn'.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM D GEEN EFFECT?

- De spreker stelt de verkeerde norm. Voorbeelden:
 - 'In onze cultuur zijn weinig mensen die homoseksualiteit accepteren'
 - 'Bij ons hebben vrouwen geen gelijke rechten'.
- De spreker geeft deelnemers het idee dat de gemeenschap vrouwen niet gelijkwaardig vindt aan mannen. Of de spreker geeft het idee dat de gemeenschap heel negatief staat tegenover lhbti+ personen.
- De deelnemers zien de spreker niet als behorend tot de eigen gemeenschap.

TIPS:

- Gebruik cijfers om de mening van de spreker te bevestigen. Voorbeeld:
 - 'Uit onderzoek blijkt dat steeds meer Turkse Nederlanders tolerant zijn naar homoseksuelen.'
- De spreker kan zelf ook het goede voorbeeld laten zien. Voorbeelden:
 - Door als man de mening van vrouwen erg serieus te nemen.
 - Door goed bevriend te zijn met een lhbti+ persoon en dit te laten zien of erover te vertellen.
- Laat de spreker benadrukken dat hij of zij zelf onderdeel is van de gemeenschap. Voorbeeld:
 - 'Juist als Somalische vrouw, vind ik het belangrijk om op te komen voor de rechten van vrouwen.'

WERKVORM E

UITWISSELEN OVER WETGEVING OVER GELIJKHEID, VORMEN VAN GEWELD EN DISCRIMINATIE

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM E EFFECT?

- Je gebruikt wetten die aangeven dat:
 1. het niet normaal is om geweld te gebruiken;
 2. discriminatie sociaal gezien niet acceptabel is,
 3. gelijkheid tussen vrouwen en mannen en tussen lhbt+ personen en niet-lhbt+ personen de norm is in de samenleving.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM E GEEN EFFECT?

- Je gebruikt wetten om mensen af te schrikken en bang te maken dat ze 'gepakt' worden als ze zich er niet aan houden.
- Je stelt wetten ter discussie. Vraag dus niet: 'Wat vind jij van deze wet? Vind je deze wel oké?', maar vraag: 'Wat vind je goed aan de wet?'

TIPS:

- Benoem dat de wet geweld tegen vrouwen afkeurt, dat de wet discriminatie van vrouwen en/of lhbt+ personen verbiedt, omdat dit de norm is in de samenleving. Veel mensen vinden geweld en discriminatie namelijk onacceptabel!

- Houd de informatie over wetten simpel. Gebruik geen lange wetteksten en maak ingewikkelde teksten simpel voor de deelnemers.
- Verwijs (ook) naar de internationale mensenrechten om aan te geven dat de wetgeving niet cultuur- gebonden is. Bijvoorbeeld: 'In veel landen zijn er wetten die geweld tegen vrouwen afkeuren.'
- Maak de opdracht zo interactief mogelijk: welke wetten die discriminatie verbieden kennen de deelnemers? En kennen zij wetten die discriminatie tegen vrouwen verbieden? Ga het gesprek aan over waarom deze wetten belangrijk zijn.
- Stel aan deelnemers de vraag waarom homoseksualiteit in hun land van herkomst strafbaar is. Leg dan uit dat homofobie vaak voortkomt uit de koloniale nalatenschap. Meestal zijn deze wetten afkomstig van voormalige koloniale heersers, zoals Groot-Brittannië of Frankrijk. Dit is uitgelegd door Dino Suhonic van stichting Maruf in dit artikel <https://www.bnnvara.nl/joop/artikelen/anti-homobeleid-politiek-voordelig> en in <https://decorrespondent.nl/727/homohaat-is-een-westers-exportproduct/b8c5c87d-6138-06df-1ec6-761f76584758>

WERKVORM F

BEWUSTWORDING EN ZELFREFLECTIE STIMULEREN

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM E EFFECT?

- De deelnemers hebben al vooraf normen en waarden die uitgaan van gelijke behandeling van vrouwen en mannen en van niet discrimineren van lhbti+ personen.
- Je wijst de deelnemers in de bijeenkomst op het verschil tussen hun gedrag en hun normen en waarden. Bijvoorbeeld: iemand vindt het erg dat lhbti+ personen worden gediscrimineerd, maar wil tegelijkertijd liever niet dat zijn/haar kind lhbti+ is.
- De deelnemers voelen de ruimte om te leren tijdens de bijeenkomst en te reflecteren op hun eigen gedrag.
- De deelnemers zijn uit zichzelf gemotiveerd om hun gedrag te veranderen.
- De deelnemers maken plannen om hun eigen gedrag te veranderen naar aanleiding van zelfreflectie.
- De deelnemers kunnen hun eigen gedrag monitoren en veranderen en kunnen hierop blijven letten.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM E GEEN EFFECT?

- De deelnemers zijn er oprecht van overtuigd dat vrouwen en mannen ongelijkwaardig zijn of denken negatief over lhbti+ personen.
- De deelnemers hebben geen motivatie om zich zonder vooroordelen te gedragen naar vrouwen en/of lhbti+ personen.
- Het gaat alleen over 'kennis' en niet over dieperliggende normen en waarden.
- Niet iedereen komt aan het woord of niet iedereen doet mee.

TIPS:

- Ga het gesprek aan over normen en waarden. Gebruik daarbij vragen zoals: 'Wat zijn jouw denkwijzen? Wat is je gedragspatroon? Wat zijn je onderliggende normen en waarden?' Of gebruik een meer creatieve vraag zoals: 'Stel je voor: je adopteert een kind dat geboren is in een heel andere cultuur. Welke waarden of boodschap wil je hem/haar meegeven?'
- Ga vervolgens het gesprek aan of de deelnemers zich ook gedragen naar deze normen en waarden. Wanneer doen zij dat wel en wanneer niet? Geef ook eigen voorbeelden waaruit blijkt dat jij zelf je niet altijd helemaal gedraagt naar je normen en waarden. Zo verlaag je de drempel voor deelnemers om zich uit te spreken.
- Confronteer mensen of wijs ze erop wanneer zij zich niet gedragen naar hun normen en waarden, maar zonder dat zij zich beoordeeld voelen. Voorbeeld:
 - 'Je geeft aan dat je gelijke rechten voor mannen en vrouwen belangrijk vindt. Is het dan niet verwarrend als? Wie bepaalt deze uitzonderingen en regels?'
- Complimenteer deelnemers wanneer zij reflecteren op hun eigen gedrag en wanneer zij voornemens maken om dingen anders aan te pakken.
- Vraag aan deelnemers hoe zij zich anders zouden kunnen gedragen en stimuleer dat mensen concrete plannen maken. 'Met welke kwesties wil jij aan de slag? Wat heb je hiervoor nodig? En wat kun je zelf inbrengen?'

WERKVORM G

UITLEG GEVEN OVER DE RISICO'S VAN HUWELIJKSDWANG, ACHTERLATING, HUWELIJKSE GEVANGENSCHAP OF ANDERE VORMEN VAN GEWELD

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM G EFFECT?

- Je stelt duidelijk welke risico's er zijn aan je kind uithuwelijken, je vrouw of kind achterlaten in het land van herkomst, je familielid verstoten etc.
- Je beschrijft ervaringen van mensen die het slachtoffer zijn van huwelijksdwang, achterlating, huwelijkse gevangenschap of andere vormen van geweld, waarin risico's duidelijk aan de orde komen. Voorbeelden zijn:
 - Beschrijven hoe een gedwongen huwelijk leidde tot een scheiding en veel verdriet voor beide partners en hun families.
 - Beschrijven hoe het uitstoten van een kind leidde tot groot verdriet bij de ouders en bij het kind zelf.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM B GEEN EFFECT?

- Je geeft alleen maar cijfers over de risico's, maar die risico's deel je niet als verhalen.

TIPS:

- Geef voorbeelden en deel verhalen van mensen die te maken hebben gekregen met de risico's, waar deelnemers zich in kunnen herkennen. De personen kunnen bestaand of niet-bestaand zijn. Leg de nadruk op de gevoelens van de mensen die deze dingen meemaakten.
- Laat deelnemers daarna met elkaar uitwisselen welke risico's van huwelijksdwang, achterlating of andere vormen van geweld zij nog meer zien. Stimuleer het praten over hoe zij zich zouden voelen in zo'n situatie.
- Laat de spreker benadrukken dat hij of zij zelf onderdeel is van de gemeenschap. Bijvoorbeeld: 'Juist als Somalische vrouw, vind ik het belangrijk om op te komen voor de rechten van vrouwen.'

WERKVORM H

DEELNEMERS MOBILISEREN OF INSPIREREN OM MET ANDEREN IN HUN OMGEVING IN GESPREK TE GAAN*

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM H EFFECT?

- De deelnemers hebben meegedaan aan een of meer bijeenkomsten. En ze hebben uit zichzelf de motivatie om de boodschap over te dragen aan anderen.
- De deelnemers kunnen zelf bedenken hoe ze anderen uit hun omgeving aanspreken. Hiervoor krijgen ze tips op de bijeenkomst.
- De deelnemers spreken andere mensen aan in hun 'tone of voice'. Dat wil zeggen met hetzelfde taalgebruik en de gepaste manier van communiceren.
- De deelnemers krijgen voorbeelden of oefenen in de bijeenkomst met hoe ze met anderen in hun omgeving kunnen praten over de thematiek.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM H GEEN EFFECT?

- De deelnemers gaan alleen praten met anderen in hun omgeving omdat 'het moet'. Ze voelen niet zelf de motivatie hiervoor.
- Het betreffende onderwerp is te breed. Hierdoor weten de deelnemers niet zo goed waar het over gaat en wat de focus is.

TIPS:

- Deelnemers die mee hebben gedaan aan de bijeenkomsten, kunnen met andere mensen in hun omgeving in gesprek gaan over het onderwerp van de

bijeenkomst. En ze kunnen wat zij geleerd hebben, zo doorgeven. Deze mensen kunnen ook weer met anderen hierover praten. Zo ontstaat er een 'inktvlek'. Om anderen enthousiast te krijgen, is het belangrijk om te zorgen voor:

- Een persoonlijke benadering: het doorgeven van de boodschap gaat makkelijker als de personen elkaar kennen of elkaar face-to-face kunnen aanspreken.
- Kwaliteit in plaats van kwantiteit: het is beter om met een paar gemotiveerde mensen te praten dan veel energie te steken in een groot aantal ongemotiveerde mensen. Eventueel kun je overwegen om mensen die mee hebben gedaan aan de bijeenkomst een titel en/of echte functie te geven als bijvoorbeeld 'veranderaar', 'sleutelfiguur' of 'changemaker'. Beloon deze mensen vervolgens als ze actief aan de slag gaan, bijvoorbeeld met uitjes en andere kleinigheden. Dit vergroot de motivatie om de boodschap door te geven.
- Geef voorbeelden van kleine persoonlijke acties die mensen kunnen doen en die als voorbeeld kunnen worden gegeven in de bijeenkomst, zoals:
 - Je onvrede uiten over 'grapjes' over lhbt+ personen of vrouwen.
 - Het dragen van een button.
- Een gesprekje voeren met vrienden, klasgenoten, burens etc.

WERKVORM I

MORELE ARGUMENTEN GEVEN OM MENSEN ERVAN TE OVERTUIGEN ZICH TOLERANTER TE GEDRAGEN NAAR lhbti+ PERSONEN OF VROUWEN ALS GELIJKE TE BEHANDELEN

EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM I EFFECT?

- De morele argumenten gaan over zorg voor elkaar of over eerlijkheid en rechtvaardigheid.

NIET EFFECTIEF WANNEER HEEFT WERKVORM I GEEN EFFECT?

- Je gebruikt morele argumenten als de loyaliteit aan de eigen groep, het respect voor hiërarchie en de hang naar reinheid. Dit zijn namelijk morele gronden die 'conservatisme' op het gebied van lhbti+ en gender bevorderen.
- Je gebruikt religieuze argumenten. Vaak werken deze averechts.

TIPS:

- Verwacht geen grote, langdurige effecten; morele argumenten hebben meestal invloed op de korte termijn.
- Benadruk individualiteit en het recht van het individu. Dit kan helpen om argumenten over acceptatie van lhbti+ personen en gendergelijkheid beter over te brengen.
- Let op dat er geen discussie ontstaat. In een discussie kunnen tegenstanders van gendergelijkheid en lhbti+ acceptatie aan de andere deelnemers de indruk geven dat het 'normaal' is om je vrouwonvriendelijk of lhbti+ onvriendelijk op te stellen. Deze sociale norm kan ervoor zorgen dat ook anderen zich vrouwonvriendelijk of lhbti+ onvriendelijk gaan gedragen.